MESLEK LİSELERİ

Nuray Mert

18/09/2003

Üniversiteye girişte liseler ve meslek liseleri arasındaki eşitsizliği ortadan kaldırmaya yönelik her çaba büyük bir hezeyana neden oluyor. 'Meslek liseleri bahane edilip imam-hatiplerin önü açılmak isteniliyor' diyenlerin bazısı; 'İrtica hortladı' diye tozu dumana katarken, diğerleri, bunu yapmak isteyenlerin ikiyüzlülüğünü ortaya çıkarmak için itirazlarını gerekçelendirmek ihtiyacı duyuyorlar. Sorun şu: İmam-hatip liseleri meslek lisesi olma iddiasındaysa neden meslek-lerini yapmak veya meslek alanlarında yükseköğrenim görmek yerine, başka dallarda eşit koşullarda üniversiteye girmek istiyorlar? Bu, neden bir hak olsun? Benim, meslek liseleri ardına sığınıp imam-hatiplere alan açmak gibi bir derdim yok, açık açık söylüyorum, ben imam-hatip liselerinin varlığını da, diğer liselerle eşit koşullarda yüksek eğitim imkânına kavuşmasını da önemsiyorum.

Bu düşüncemi gizlemek, saklamak için, ne AKP iktidarı gibi, ne de başka bazı muhafazakâr çevreler gibi bazı sakıncalarım da yok. O bakımdan, bu meseleyi, imam-hatipleri geri plana çekmek ihtiyacı duymadan, savunan birinin yazmasında yarar olur diye düşünüyorum. Önce şu, 'İmam-hatip liseleri meslek lisesi mi değil mi, değilse nedir', sorusunu bir açıklığa kavuşturalım. Soruyu hemen cevaplayalım; insanlar çocuklarını tabii ki imam veya hatip olsun diye bu liselere göndermiyor. Bunu herkes biliyor, bu bilenlere, şimdiye kadar en çok imam-hatip okulu açmış politikacı olduğu halde, 28 Şubat'ta, Cumhurbaşkanlığı makamındayken, 'Demek sayıları bu kadar çokmuş, gerçekten de bu kadar din görevlisine gerek yok' türünden bir açıklama yapan Süleyman Demirel ve tüm sağ politikacılar dahil. İslâmcı olarak tasnif edilen kesimin partileri bugüne kadar iki kısa dönem

iktidar oldu, birincisinde iktidarı Ecevit'le paylaşıyorlardı, ikincisinin vadesini hepimiz biliyoruz. Bir kere, ortada laikliğe, hakka hukuka aykırı bir durum varsa, sorumlusu bugüne kadar merkez sağda politika yapanlar, hani merkez sağ çöktü diye ahlanıp vahlanılan merkez sağ siyaset var ya onun duayenleri, gidin bu okulları ne gerekçeyle açtılarsa, durumu önce onlar izah etsinler. Ama burası Türkiye, bu okulları açanlar ve bunu seçim meydanlarında propaganda vasıtası yapanlar, kolaylıkla 'Ne bilelim, biz din görevlisi ihtiyacına karşılık yaptık, demek sayıları fazla kaçmış, hay Allah' deyip, işin içinden sıyrılabilirler. En iyisi ben izah edeyim; dindar-muhafazakâr aileler çocuklarını, dini bilgi alarak büyüsünler, dahası, ergenlik yaşına geldikleri andan itibaren ibadete başlayabilsinler diye bu okullara gönderiyorlar, büyüsün de mahalle imamının yerini alsın diye değil. Bence de, bu tür bir eğitimin meslek lisesi çerçevesinde yapılması yanlış, ancak yukarıdaki talepleri karşılayacak başka bir formül bulunmadığı sürece bu ihtiyaca ister istemez imam-hatip liseleri cevap vermek durumunda.

Zaten sekiz yıllık kesinsitiz eğitim ile, orta kısımları ortadan kaldırıldı, şimdi sıra lise kısmında mı? Niye rahatsız olunuyor bu okullardan? Bu okullar Milli Eğitim'e bağlı değil mi, farklı tarih, farklı coğrafya mı okutuyorlar, hayır, fazladan dini bilimler öğreniyorlar. Bu okullara gitmelerinin gerekçesi, illa dini görevi meslek edinmek olmadığı için de, eşit koşullarda yüksek öğretime girmek istiyorlar. Neresi yanlış?

Dahası, ben de, muhafazakârların yaptığının tersini yapayım, İmam-Hatip'i öne çıkarıp, genelde meslek liselerine de dikkat çekeyim istiyorum. İnsanlar çocuklarını, bir güvence olarak kısa zamanda hayata atılabilecekleri bir meslek öğrensin diye bu okullara gönderiyor, hayalleri torna-tesviyeci olmak olduğu için değil. Bu çocuklar, imkânları olursa neden herhangi bir dalda yüksek eğitime devam etmek için diğer liselerle eşit şartlarda sınava girmesin? Batı ülkelerinde öyle değilse, değil, bizde böyle olsun, belli ki dünya giderek kast sistemlerine teslim olacak, bir-iki nesil daha fakir çocuklara dar bir kapı olsun aralansın. Neresi yanlış?

İMAM-HATİPLER VE LAİKLİK

Nuray Mert

14/10/2003

İmam-hatip okulları ile bir siyasi görüş arasında doğrudan bağlantı kurmak mümkün ve doğru olsa, bu okullardan en çok şikâyetçi olanların başında gelmem gerekirdi. Malum, şu andaki Başbakan imam-hatip mezunu ve Ro-

bert Kolej mezunu bir başbakana kıyasla, çok daha ABD yanlısı bir politika izliyor.

Tuhaf olan, bu türden bağlantılar kuranlar ve bu okullardan kuşku duyanlarla, imam-hatip mezunlarının yoğun olduğu bir partinin politikalarının gayet iyi uyuşması. Demek ki, bu okullar kimsenin arka bahçesi falan değilmiş, herkes rahat edebilir, bu iddia bir kuruntudan ibaretmiş. AKP hükümetinin, üniversiteye giriş sınavlarında, bu okullara yapılan haksızlığı ortadan kaldırma teşebbüsü de, belli ki seçmeni olan muhafazakâr çevreleri hoş tutmak yönünde popülist bir girişim, inanın bundan fazla bir şey değil.

Peki, madem olay rejime karşı bir komplo falan değil, neden imam-hatiplere karşı bu kadar yoğun tepki var? Mesele sadece bir ilke meselesi mi? Öyleyse ne ilkesi? Bazıları, meslek liseleri ve özellikle imam-hatiplere düz liselerle eşit şansın verilmesini, düz liselere karşı yapılmış bir haksızlık olarak görüyormuş. Üniversiteye girişte lise bitirme notlarının dikkate alınması dahil birçok uygulama, zaten yeniden tartışılmaya muhtaç ve sorunlu uygulamalar. Bana sorarsanız, mevcut eğitim sistemi son derece eşitsiz ve kast sistemi altyapısı durumunda, bu nedenle eğitim politikalarını toptan gözden geçirmemiz lazım.

Ama kimse kendini kandırmasın, imam-hatip tartışması bir eğitim sistemi tartışması değil, bir laiklik tartışması. Daha doğrusu, yine laikliğin öne sürüldüğü bir din korkusu tartışması. Daha önce de yazdım, imam-hatip okullarının meslek okulu olmadığını herkes biliyor, bunlar muhafazakâr ailelerin çocuklarını din eğitimi alsınlar diye gönderebilecekleri tek alternatif. Ne zaman ki, bu ihtiyaca cevap veren başka bir düzenleme mümkün olur, o zaman imam-hatip liseleri sorun olmaktan çıkar.

Tam da bu noktada, alternatifin ne olabileceğini düşünmek lazım. Bir kere, din eğitimi dediğiniz, üç - beş dua ezberlenmesinden ibaret, seçmeli din dersiyle olacak şey değil. Doğru dürüst din eğitimi almak isteyenler için daha yoğun ve düzenli bir programa gerek var, ayrıca kimsenin dinini ne kadar öğreneceğine kimse karar veremez. Türbe ziyaretinde lazım olan kültürün alınmasından bahsetmiyoruz, semavi dinlerin arkalarında derin bir düşünce ve bilgi dünyası vardır, dindarlar için bunun nesilden nesile aktarımı önemlidir, olay bu. İkinci olarak, imam-hatiplerin tercih sebebi, aynı zamanda, çocukların ergenliğe eriştikten sonra ibadete başlamasını mümkün kılmasıdır. Bu olanak düz liselerde söz konusu değildir. Zorunlu eğitimin AB ülkelerinde 12 yıl olması, bizde de bu uygulamaya geçilmesini öne sürerek bu sorunun içinden çıkmaya çalışmak da basiretsizliktir. Burası laik bir ülke, ama Müslüman kültürün hâkim olduğu laik bir ülke, dolayısıyla, bu ilkeyi zedelemeyen ve demokratik çerçeve

içinde kalmak şartıyla toplumun taleplerini dikkate almak zorundasınız. Müslüman coğrafyada demokrasiye olan inancın zayıflamasının nedeni, demokrasinin ve laikliğin şimdiye kadar, ilkesel değil, fazlasıyla Batı merkezli tanımlanmasıdır. Laiklik dinin siyasal otorite kaynağı olmaması ve toplumsal kuralları dini ilkelere dayandırma iddiasının kabul edilmez olması ilkesidir, dinin toplumsal hayattan tamamen kovulması değil. Baskı ve otorite iddiası taşımadığı, bu yönde bir uygulamayı önermediği sürece, dini talepleri ciddiye almak durumundasınız.

Laikliğin, ilkesel çerçevenin dışında, her toplumun kendi kültürüyle barışık olması tabiidir. Bunun en güzel örneği, laik bir cumhuriyet olma konusunda hiç taviz vermeyen Türkiye'de, dini bayramların aynı zamanda resmi bayram olmasıdır. Laiklik her toplumda tıpatıp aynı uygulanıyor olsaydı, Batı ülkelerinde Noel, bizde Kurban Bayramı resmi tatil olmazdı. Ben herkesi mantıklı ve ilkeli düşünmeye davet etmek çabasındayım, ama sakın akıllara düşürmüş olmayayım, bakarsınız yarın dini bayramların tatil olmasına karşı çıkanlar da olur.

MODERN MÜSLÜMAN

Nuray Mert

28/10/2003

Geçen hafta, yeni Diyanet İşleri Başkanı'nın veya kendi deyimiyle 'postmodern başkan' Ali Bardakoğlu'nun, Müslümanların modernleşmesi yönündeki birtakım açıklamalarının ardından, Türkiye'de yine bir 'modern Müslüman' tartışması başladı. İslâm ve modernizm tartışması, bilenler bilir, en az 100 yıllık bir tartışmadır ve böyle giderse, değil 100 yıl, 1000 yıl içinden çıkılmaz. 19. yüzyılda, Aydınlanma düşüncesi etrafında, dinlerin ve münhasıran İslâm'ın 'özgür düşünce'yi engellediği için toplumsal gelişmeyi engellediği, bundan behemehal kurtulmak gerektiği yönünde bir kanaat hâkimdi. Bu da kendi içinde son derece tartışmalıdır, ama onu bir yana bırakalım. Meseleye kabaca bakarsak, Batı teknolojisi din dışı bir düşünce zemininden türedi diye, hadi din teknolojik gelişmeyi engelledi diyelim, bugün böyle bir sorun var mı? Yani Müslümanlar teknolojiyi reddediyor mu? Hayır!

Dine ilişkin bir diğer sorun demokrasi olabilir, insanlar dini düşünce demokrasiyi reddeder bu nedenle özgürlükleri kısıtlanır diye düşünebilirler. Öyledir veya değildir, ama bu kuşku anlamlı bir kuşkudur, ateist bir insan din adına bana baskı uygulanır, toplumsal hayat yaşanmaz hale gelebilir diye düşünebilir. Hatta ateist olmayan, kendini Müslüman olarak tanımlayan biri

de, din adına kendisine, toplumsal hayata ilişkin bir şeylerin dayatılmasını istemeyebilir. O halde, dine veya dindarlığa ilişkin tek anlamlı soru, demokrasiye yaklaşımı olabilir. Demokrasi ortak zemin olduktan sonra, onun dışında, modern toplumda dindarın nasıl olması gerektiğini tarif etmek kimsenin üzerine vazife olmamalıdır. Size ne Müslüman'ın dinini nasıl yorumlayıp, yaşayacağından?

Hatırlarsanız, bu ülkede ateistler ibadetin Türkçe olması, namazın üç vakte inmesi gibi konularda fikir yürütebilmeşilerdir. Bundan öte saçmalık olur mu? İnanmayan adam için namaz zaten saçma bir ritüel değil mi? Ona ne Türkçe olmasından, üç vakte inmesinden? Bu tezlerin arkasında, 'Zaten saçma bir şeye inanıyorsunuz bari, bu işin üzerine fazla düşmeyin' anlayışı yok mu?

Nitekim, bunu açıkça söyleyen de var; geçen hafta Suriye asıllı ünlü şair Adonis ile yapılmış bir röportaj yayımlandı. Adam ben ateistim diyor, sonra da İslâm âlemi üzerine 'derin' analizlere girişiyor. Sonuçta söylediği şu: 'Tektanrılı dinler ömrünü tamamlamıştır, bunu söylemeye cesaret etmeliyiz' (Hürriyet, 19 Ekim 2003). Bir ateistin böyle düşünmesi normal de, bu en az 200 yıldır söylenen bir şey, pozitivizmin kurucu babası Fransız filozofu Comte da böyle söylüyordu, o zaman bunu söylemek belki cesaret işiydi ama şimdi değil. Ama, Adonis bunu tektanrılı dinlere inananlar söylesin istiyor; "Monoteistler bunu düşünmeye cesaret etmeli, söyleyebilmeli" diyor. Belli ki, ona göre bir dine inananlar dinin saçma ve kötü bir şey olduğunu düşünmeye cesaret etmedikleri için inanmaya devam ediyorlar. Böyle saçmalık, böyle cahillik, böyle küstahlık olur mu?

Dahası, bu saçmalığı öneren adam, Müslümanlara yol gösterebilir biri olarak takdim edilebiliyor; röportajı yapan gazeteci Özdemir İnce, Adonis'in fikirleri için 'İslâm'ın içinden' tabirini kullanıyor ve 'İmam - hatip okul ve liselerinde öğrendikleri yarım yamalak Arapça ile Kuran'dan ve İslâm'dan uzak düşenlerin onun söylediklerini anlamaları ne yazık ki mümkün değil' diyor. Bu akla göre, ateist Arap'ın dine mesafesi, Arap olmayan bir Müslüman'dan fazla. Ne diyeyim, ibretlik bir akıl yürütme. Hem sadece o değil, Cengiz Çandar da, Müslümanların Adonis'ten öğrenecekleri çok şey olduğu kanaatinde (Dünden Bugüne Tercüman, 22 Ekim 2003). Konu, edebiyat, fizik, müzik, Arap dili falan olsa bu tabii ki böyle, Adonis'in ateist olması onun söylediklerinin önemini azaltmaz, Müslümanların ona müracaat etmesi son derece tabi olur, ama 'Dininizi ateistten öğrenin de, kendinize çekidüzen verin' demek aklı, mantığı ve nihayet terbiye sınırını aşmıyor mu?

Adonis'in işaret ettiği, İslâm dünyasının sorunları, bu konunun dışında. İslâm dünyasının tabii ki sorunları var, örneğin politik dili, geçen hafta Malez-

ya Devlet Başkanı'nın İslâm Konferansı'nda yaptığı konuşma bunun en güzel örneği, ona da gelecek yazıda değineceğim. Ama bu sorunları ileri sürüp, dininizden vazgeçin demeye getirmek kabul edilebilir gibi değil

'MODERN MÜSLÜMAN' DAYATMASI

Nuray Mert
06/11/2003

'Modern Müslüman' başlıklı yazıma Hürriyet gazetesinden Özdemir İnce, 'Ona neyse sana ne!' başlıklı, 'nazik' bir cavap yazmış (4 Kasım 2003), konunun önemine binaen hemen cevaplama ihtiyacı duyuyorum. Takip etmeyenler için konuyu kısaca özetleyeyim; Suriye asıllı ünlü şair Adonis'le yaptığı bir röportajda, Adonis, 'Monoteizmin devri geçti, monoteistler bunu cesaretle düşünmeliler' türünden bir görüş ifede etmiş, İnce de Adonis'i üstelik 'İslâmın içinden' düşünen biri olarak takdim etmişti.

Hemen tekrar edeyim, inanmayanların inananlara yönelteceklerı tek meşru, ancak siyasal bir soru olarak demokrasiyi kabul edip etmedikleri sorusudur, çünkü bu onların toplumsal özgürlüklerini ilgilendiren bir sorudur. Bunun dışındaki konularda fikir yürütemezler. Çünkü inanmayan biri için inanca dair her şey zaten saçmadır, inananla inanmayan arasında böyle derin bir algı uçurumu vardır. İnanç, bilimsel bilgi alanının dışında bir konudur ve ancak kendi dili içinden tartışılabilir. On birinci yüzyılın büyük filozof ve ilahiyatçısı Canterbury'li Anselm'in çok güzel bir ifadesi vardır: 'İnanmasaydım, asla anlamazdım.' Burada ilahiyat tartışması yapacak değiliz, sadece şunu söyleyeyim, Adonis'in 'monoteizmin devrinin geçtiği' iddiası, kaba pozitivist bir iddiadır, konunun devirle, çağla alakası yoktur, ama düşünce tarihinin geldiği noktadan söz edeceksek, pozitivizmin devri de çoktan geçmiştir. Mesele, inananların inançlarını sorgulama meselesi değildir. İnananlar, Adonis'in bildiklerini bilmedikleri için inanıyorlar sanmak büyük cahilliktir. Bugün inanmayanlar, 2000 yılı aşkın Hıristiyan ilahiyatı 1400 yılı aşkın İslâm ilahiyatının tartışmalarını, birikimlerini biliyor ve inanmıyor değildir, bu ayrı bir konudur.

Adonis, Müslüman bir kültürün içinden yetişmiş olabilir, İslâm üzerine malumat sahibi olabilir, küçük yaşta hafız olmuş olabilir, ama ateist olduğuna göre İslâm'ın içinden konuşuyor sayılamaz. Onun İslâm'a mesafesi, cahil bir Müslüman'ın mesafesinden tabii ki fazladır. Her şey bir yana, gerek Adonis'in, gerek İnce'nin iki şair olarak ne demek istediğimi biraz olsun anlamaları beklenir. İnce'nin akıl yürütmesinden gidilirse, çok iyi şiir ezberleyen birinin veya çok şiir okumuş, çok şiir ezberlemiş birinin şiir duygusunun tartışılmaz

sayılması gerekir, oysa bu şiir söz konusu olduğunda bile yavan bir iddiadır. Benim mantığımdan gidilince 'köktendinci' sayılmam gerektiği idd asını anlamam ise mümkün değil. İnanan bir insanın, 'Monoteizmin devri geçti, kalkın bunu cesaretle söyleyin' diyen birine benim tarzımda tepki göstermesinin 'köktendincilik'le hiçbir alakası yoktur ve olamaz. Köktendincilik, dinin yorumlanmasına ilişkin belli bir tutumun adıdır.z Hıristiyanlık'ta da İslâmiyet'te de, bu tavrı benimseyenler, dinin temel kaynaklarına dönüşü savunma iddiasıyla, dini yorumlama ve düşünme geleneğine, birikimine karşı çıkarlar. Bu tavır aslında modern döneme özgü, siyasi ve tarihsel boyutları ile birlikte düşünülmesi gereken bir akımdır. Son olarak, İslâm'ın veya monoteizmin eleştirilmesi benim veya herhangi bir merciin iznine tabi bir konu değil. İsteyen istediği gibi eleştirir ve zaten eleştiriyor. Tartışılması gereken, eleştirinin konusu ve seviyesidir.

Adonis, İslâmiyet veya Hıristiyanlık'ta iyilik problemi konusunda diyelim Gazali'yi veya St. Augustin'i felsefi bir eleştiriye tabi tutuyor değil, monoteizmin devrinin geçtiği için inananların bunu kabul etmesini talep ediyor, bu sığ ve kaba bir dayatmadır. Ama pozitivist cahillik bir yandan, din paranoyası diğer yandan almış başını gidiyor, işin bu tarafını kimse düşünme ihtiyacı duymuyor. İman bir nasip meselesidir, ama herkesten makul bir tartışma adabına uymasını bekleyebiliriz.

YİNE BAŞÖRTÜSÜ

Nuray Mert

11/11/2003

Türban meselesi artık Avrupa ülkelerinde de tartışma konusu, kaçış yok, türban, ya da başörtüsü meselesini biz çözeceğiz. Üstelik bu hiç de çözülmez bir mesele değil, yeter ki konuyu çıkmaza sokmak için gayret sarfedilmesin.

Bir kere, bırakalım şu 'Hepimizin annesi, annanesi başörtülü, ama onlarınki sembol değil' falan safsatasını. Bir kere hepimizin annesi, anneannesi başörtülü değil; şahsen benim ne annem, ne anneannem başörtülü değil. Başörtüsü takmayı savunmak veya bu konuda sınır saptamak için bu yola başvurmaya hiç gerek yok, bu dini ve kişisel bir tercih meselesi. Kimin ne amaçla başörtüsü takdığına karar vermek kimsenin işi değil. Ne demek 'siyasi sembol' allahaşkına? Neyin sembolü; teokratik bir düzenin mi? Laiklik ilkesi, bu memleketin Anayasa'sının değiştirilesi teklif edilemez maddesi değil mi? Hal böyleyken başörtüsü takıldı diye memleketin siyasi yapısı mı değişecek, nasıl olacak bu,

söyler misiniz? Anayasa'yı tümüyle hiçe sayan bir hareket varsa, bu olsa olsa bir devrim hareketi olur, başörtüsü takarak kimse rejim falan değiştirmez, o halde bu ya yersiz bir vesvese ya da düpedüz bahane.

Tabii, laiklikten, dine dair her şeyi kökünden toplumsal hayattan kovmayı anlıyorsanız, o zaman başörtülü sokakta gezmek bile devrimci bir faaliyet olur, ki o başka. Ben yazmaktan bıktım, ama bu ülke her şeyin sürekli tekrar edildiği bir ülke, ben de genel teamüle uyayım; tekrarlayayım, laiklik ilkesinin esası, dinin siyasi ve toplumsal baskı referansı olmaktan çıkması, siyasal sistemin otorite ve meşruiyetini dine dayandırmamasıdır ve başka hiçbir şey değildir. En azından laiklik ve demokrasiyi birlikte düşünüyorsak bu böyledir. O yüzden bırakalım şu kamu alanı tartışmasını, bu baştan yanlış kavramsallaştırma. Zira, nasıl tarif edeceksiniz kamu alanını? Bakın geçen hafta, bir Yargıtay davasında mahkeme salonunun kamu alanı olduğu iddiasıyla başörtülü sanık salondan çıkarıldı. Mahkeme salonunda sanık sandalyesi kamu alanı ise, sokak da kamu alanı, park da. Konu gelir buraya dayanır.

Kamu alanında 'hizmet alan, hizmet veren' ayrıştırılması bile, zannedildiği gibi konuyu çözebilecek bir tasnif değil. Onun yerine şöyle düşünelim: Başörtülü bir doktorun hizmet vermesinin laikliğe aykırı nesi var? Bu konuda en sıkça başvurulan, hâkim örneğidir, o zaman, hadi onu da düşünelim, ne demek hâkimin veya avukatın başörtülü olmasının tarafsızlık ilkesine gölge düşürmesi? Dindar adam, başı açık birinin beni yargılaması tarafsızlığına gölge düşürüyor, benim davama benim meşrebimden birini tayin edin diyebilir mi? Derse anlamlı olur mu? Hem başörtüsü dindarlık açısından bir taraf olmanın işaretiyse, cinsel farklılık da öyle, hâkimin kadın veya erkek olması tarafsızlığı zedeliyor mu? Sanık, hâkim kadın olduğu için, bana taraflı davranma ihtimali var diyebiliyor mu? Üstelik, memlekette kadına kötü davranıştan yargılanan bunca adam var, işin içine gerçekten duygu girmez mi? Ama biliyoruz ki hukuki çerçeve duygusal yargıları bertaraf etmek anlayışı üzerine inşa edilmiştir, kadın veya erkek hâkim o sınırlar içinde karar verir, o halde başörtülü kadın neden taraf olsun veya bu sınırı nasıl aşsın?

Dedim ya bu konu öyle safsata ile geçiştirilecek konu değil, meramımız bunu çözmekse, oturur tartışır çözeriz, 'ortamı germeyin' diyerek bunu sonsuza kadar ertelemenin anlamı da, hiçbir mantığı da yok. Hem dediğim gibi bu konuyu çözmek tek demokratik İslâm ülkesi olan Türkiye'ye düşüyor, bu sefer Batı'dan kopya çekmeye heveslenmek boşuna. Çünkü, bu konuda Batı demokrasileri çuvallamış gözüküyor ve bu çok ciddi bir durum. Ancak, yerimiz kalmadığı için o konuya perşembe günü devam edebileceğiz.

AVRUPA'DA BAŞÖRTÜSÜ

Nuray Mert
13/11/2003

Biliyorum, başta kendi ailem olmak üzere, birçok insan bana çok kızıyor, ama konu önemli, başörtüsü meselesine kaldığımız yerden devam edelim. Bu kez işin uluslararası boyutuna bakalım, zira Başbakan, Yargıtay davasında başörtüsü dolayısıyla mahkemeden çıkarılan sanık için, 'Mağdurlar herhalde ulusal ve uluslararası noktada atmaları gereken adımları atacaklardır' diyerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ni (AİHM) işaret etmiş.

Türkiye'de tüm muhalif siyasi çevrelerde yaygın bir mızıkçı ve kopyacı demokrasi anlayışı var; kimin ne sorunu varsa Avrupa'da şikâyet edecek merci arıyor, demokrasi nerede tıkansa Avrupa'dan kopya çekecek bir örnek bekleniyor. Kimse kusura bakmasın bu fazlasıyla kompleksli ve Üçüncü Dünyalı bir tutum. Dahası, burası Müslüman ve demokratik bir ülke, İslâmiyet'in işin içine girdiği bir sorunu da burada çözelim, onlara örnek olsun. Hem demokrasi dediğimiz şey, Avrupa'nın tekelinde bir sihirli değnek değil ki, demokrasi, belli bir üslup içinde toplumsal talepleri ve sorunları çözme mekanizması. Biz de bu mekanizmayı çalıştıralım, düşünelim, tartışalım, temel özgürlükleri, ilkeleri zedelemeden mümkün olan esneklikleri üretelim, çözüm olsun.

Ayrıca biz, Avrupa demokrasilerini mükemmel örnek olarak görme alışkanlığı, daha doğrusu yanılsaması içindeyiz, ama mükemmel demokrasi olmaz, toplumsal gelişmelerle birlikte demokrasiler, bunlarla baş edebilme yeteneğine göre kendilerini yeniden üretirler. Avrupa demokrasilerinde, dinle ilgili sorunlar tarihin derinliklerinde kalmış, yakın dönemde yeniden dinle karşılaşmaları İslâm dolayısıyla oluyor ve izleyebildiğimiz kadarıyla Avrupa demokrasileri bu konuda, değil örnek olmak, savrulmuş vaziyetteler.

Özellikle de 11 Eylül'den sonra, Batı demokrasileri, genelde, ciddi bir krize girmiş durumda. Hele işin içine İslâm'ın, Müslümanların girdiği konularda onlardan medet ummak son derece saçma. Bakın geçen hafta, Milliyet'te Meral Tamer de yazdı (6 Kasım 2003), Avrupa ülkelerinde başörtüsü ve din özgürlüğü konularında, birbirini tutmayan bir sürü karar ve uygulama var. Başörtüsünü yasaklama noktasına gelen ve laiklik komisyonu kurmaya karar veren Fransızlar, İngilizlerin Müslümanlara karşı müsamahalı uygulamalarından dahi rahatsız oluyor, Londra'ya 'Londonistan' deyip dalga geçiyorlar (John Kampfner, 'Why the French call us Londonistan, NewStatesman, 9 Aralık, 2002).

Kaldı ki, gevşek bulunan İngiltere'de de, özellikle 11 Eylül'den sonra din özgürlüğü konusu çıkmaza girdi. İnanç gruplarının okullarına daha fazla serbesti konusunda, İşçi Partili bir milletvekili Tony Wright, '11 Eylül öncesinde kötü bir fikir gibi gözüküyordu, şimdi ise delice bir fikir' demişti. (The Guardian, 8 Ocak 2002). Dahası, Müslümanlar açısında en rahat ülke sayılan İngiltere'de bile yasal engellerin olmadığı yerde kültürel önyargılar, toplumsal engeller sık sık devreye giriyor, Aisa Khan takma adıyla yazan Müslüman bir Britanyalı, 'Başınız örtülü ise iş bulamayacağınız için, başörtünüzü çantanıza tıkmak zorundasınız' diyor (The Guardian, 18 Haziran 2002).

Burada bu örnekleri uzatmak ve çeşitlendirmek mümkün değil, kısaca söylemek istediğim, Türkiye'deki yeni 'muhafazakâr demokrat'ların duymaktan hiç hoşlanmayacakları bir şey; Avrupa bu sorunu çözmek için bir örnek teşkil etmekten çok uzak, dolayısıyla, işi onlara havale edip sıyrılmaya çalışmanın hiçbir anlamı yok! Zaten, AB uyum paketlerinde, izleme raporlarında başörtüsü mağdurlarına ve genelde bu soruna dair hiçbir işaret olmaması da, bu açıdan anlamlı değil mi?

Bu konuda samimi olanların kabul etmeleri gereken bir gerçek var; bu sorunu çözmek herkesten çok bize düşüyor ve çözüm mümkün. Dahası, başörtüsü ve Müslümanlar için din ve vicdan hürriyetine ilişkin haklar, bizim AB ülkelerini izlemek ve raporlar tutmak durumunda olduğumuz konulardan biri olmalı diye düşünüyorum. Avrupa demokrasilerine bu konuda yol göstermek, bence herkesten çok, AB konusunda bu kadar ısrarlı olan yeni 'muhafazakâr demokrat'lara düşüyor. Türkiye'yi AB'ye dahil etmek, Batı demokrasileri için de bir katkı olmayacak mıydı? İşte her iki taraf için de harika bir fırsat.